

Biznes i społeczeństwo - promocja ekonomii społecznej w powiecie świeckim (II edycja)

Nr 1/2020

Publikacja powstała w ramach projektu realizowanego przez Fundację Makowo pt. „Biznes i społeczeństwo - promocja ekonomii społecznej w powiecie świeckim (II edycja)”, finansowanego przez Lokalną Grupę Działania „Gminy Powiatu Świeckiego”.

Wstęp

Poniższa publikacja została przygotowana w ramach projektu Fundacji Makowo pt. „Biznes i społeczeństwo – promocja ekonomii społecznej w powiecie świeckim II edycja”. Jest to pierwsze z sześciu opracowań. Głównym celem projektu jest *Promocja idei ekonomii społecznej i przedsiębiorczości społecznej wśród 14 osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym oraz 3 podmiotów (w tym 1 JST i 2 PES) z obszaru LSR w 2020 roku.*

W ramach I edycji projektu głównym celem publikacji było przybliżenie odbiorcom najważniejszych założeń ekonomii społecznej i przedsiębiorczości społecznej. Publikacje w II edycji skupiają się na pokazaniu czym są wioski tematyczne oraz na bardziej szczegółowym zaprezentowaniu wybranych wiosek z województwa kujawsko – pomorskiego.

W pierwszym opracowaniu przedstawione zostało pojęcie wiosek tematycznych, ich specyfika oraz początki powstawania wiosek tematycznych w Polsce, a w szczególności w województwie kujawsko – pomorskim. Przedstawione zostaną korzyści z tworzenia wiosek tematycznych oraz kilka wskazówek, które mogą przyczynić się do zwiększenia szans na powodzenie całego przedsięwzięcia.

Czym są wioski tematyczne?

Chlebowa, Miodowa, Mydlarska, Górnicza, Początku Życia, Nocy i Dni to nazwy tylko niektórych wiosek tematycznych, które znajdują się na terenie województwa kujawsko – pomorskiego. Odwiedzając wioski tematyczne można poznać zwyczaje, które w danym regionie były lub są praktykowane, usłyszeć ciekawe historie oraz legendy, poznać ludzi, którzy żyją w bliskości z naturą i przekazują tradycje z pokolenia na pokolenie. Na stronie Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Toruniu (www.es.rops.torun.pl) można znaleźć pełną bazę wiosek tematycznych działających w regionie.

Aby zrozumieć fenomen wiosek tematycznych, nie tylko tych usytuowanych w województwie kujawsko – pomorskim, ale w całym kraju, a także na świecie, trzeba zacząć od zrozumienia istoty wiosek tematycznych.

„Wieś tematyczna to wieś, w której powstał nowy pomysł na jej rozwój, temat na nową opowieść, dzięki której społeczność wsi zacznie żyć nowym życiem” (W. Idczak, *Wymyślić wieś na nowo. Wioski tematyczne*).

Wieś tematyczna to pomysł na wieś „od nowa”. Jest to miejsce (wieś, miejscowość) z motywem przewodnim, który wyróżnia je na tle innych, sprawia, że staje się miejscem wyjątkowym. Jest to pomysł na integrację lokalnej społeczności. Mieszkańcy postrzegają swoją wieś jako coś niepowtarzalnego, dzięki czemu chętniej angażują się w jej życie.

Wieś tematyczna jest szansą na rozwój, na ożywienie gospodarki wiejskiej, ale także na alternatywne możliwości zarobków szczególnie tam, gdzie kończą się dotychczasowe źródła dochodów związane np. z rolnictwem czy pracą w przemyśle. Staje się sposobem na poprawę sytuacji ekonomicznej na danym terenie m.in. poprzez tworzenie nowych miejsc pracy.

Jest to także produkt turystyczny związany ze społecznością lokalną i kreowany przez tę społeczność. Oferta tematyczna wsi oparta jest na bazie dostępnych zasobów naturalnych, na tradycjach lokalnych, kulturowych i historycznych, przez co staje się miejscem atrakcyjnym i przyciąga na tereny wiejskie turystów z różnych stron Polski i świata. Bardzo często zajęcia odbywają się w odrestaurowanych stodołach, oborach, zamkniętych i już nieużywanych budynkach szkolnych, świetlicach czy innych istniejących wcześniej obiektach.

Geneza i korzenie wiosek tematycznych

Zakładanie wiosek tematycznych posiada już kilkudziesięcioletnią tradycję. Pierwsze wioski w Europie powstały w pierwszej połowie lat 90. XX wieku w Dolnej Austrii i były związane z programem odnowy wsi i chęcią poprawy ich sytuacji gospodarczej. Wioski tematyczne poza Austrią największą popularnością cieszą się w Niemczech, Belgii, Francji czy Portugalii. Poza Europą najwięcej można spotkać m.in. w USA, Kanadzie, Australii, Chinach czy Korei Południowej.

Polska często przy tworzeniu wiosek tematycznych korzystała z doświadczeń państw zachodnich. Pierwsze tego typu miejsca powstały od 1999r. Pionierem była gmina Wierzbinek w województwie wielkopolskim, która postawiła na wierzbę.

W województwie kujawsko – pomorskim istnieje obecnie 15 wiosek tematycznych. Skupiają się one głównie w dwóch obszarach – w Borach Tucholskich i w okolicach Golubia Dobrzynia. Można w nich m.in. wypiekać chleb, poznać historię jajka i higieny, tworzyć rękodzieło ludowe, smażyć konfitury, wcielić się w zielarza, degustować miody, czy poznać tajemnice UFO... a to tylko niektóre z atrakcji oferowanych przez kujawsko-pomorskie wsie tematyczne.

Korzyści z tworzenia wiosek tematycznych

- **korzyści materialne**

Zakładanie wiosek tematycznych przynosi wiele korzyści, zarówno materialnych, jak i niematerialnych. Jest to doskonały sposób na pracę dla mieszkańców, które może stanowić dodatkowe lub nawet jedyne źródło dochodów. Wielu wsiom grozi wyludnienie z powodu braku możliwości zarobku. Założenie wsi tematycznej ten problem może w dużej mierze rozwiązać. Powstaje nowa marka, która daje nowe możliwości, stanowi inspirację do tworzenia nowej atrakcyjnej oferty.

- **korzyści niematerialne**

Poza korzyściami materialnymi wioski tematyczne przynoszą bardzo dużo korzyści niematerialnych, które można byłoby nazwać niejako „skutkiem ubocznym”. Wielu mieszkańców tych wiosek podkreśla w pierwszej kolejności korzyści niematerialne, a dopiero potem mówią o okazji do zarobku. Nie zawsze impulsem do powstania danej wioski tematycznej są potrzeby zarobkowe mieszkańców. Często tworzeniu oferty wsi tematycznej towarzyszy chęć ożywienia życia społecznego i kulturalnego wsi i jej mieszkańców.

Zaangażowanie w tworzenie wioski tematycznej jest okazją do nauki nowych postaw, wartości. Mieszkańcy zaczynają częściej i chętniej wychodzić z domu, rozmawiać ze sobą, spotykać się z sąsiadami. Znacząco wzrasta ich poczucie własnej wartości, wiara we własne siły, zdolności, stają się bardziej atrakcyjni dla siebie nawzajem, nabierają odwagi do nauki i podejmowania nowych wyzwań. Gdy wieś staje się rozpoznawalna, to również jej mieszkańcy mają okazję bycia dostrzeżonymi, cenionymi, czują się dumni z miejsca, w którym mieszkają i pracują. Stanowi to doskonały motor do rozwoju, pracy nad sobą i do współtworzenia społeczności lokalnej. Mieszkańcy chętniej podróżują, poznają nowych ludzi, opowiadają o swojej wsi. Wspólny cel mieszkańców jakim jest tworzenie i rozwijanie oferty wsi tematycznej powoduje, że łatwiej przezwyciężają oni trudy życia codziennego, mają bardziej optymistyczne nastawienie do życia.

Wioska tematyczna ma większe szanse, żeby stawać się także wizualnie bardziej atrakcyjną. Mieszkańcy są kreatywni, pomysłowi i inspirują siebie nawzajem do tworzenia miejsc wyjątkowych, do zmieniania np. zwykłej świetlicy w miejsce, które nie będzie jedynie budynkiem, ale stanie się czymś w rodzaju centrum rozwoju wsi.

Podstawy sukcesu wiosek tematycznych

Przyjmuje się, że każda miejscowość posiada potencjał do tego, aby przeobrazić się w wioskę tematyczną, ale żeby to się udało i miało sens potrzebna jest przede wszystkim osoba lub grupa osób, które to zrealizują od początku do końca.

- **lokalizacja**

Dużą rolę odgrywa położenie wsi. Im bliżej dużych miast, dobrych dróg, ważnych atrakcji turystycznych, tym większe szanse na powodzenie całego przedsięwzięcia, na ściągnięcie gości. Ważna jest także infrastruktura wsi, czyli dostępność gruntów i obiektów. Szczególnie na początku wsie tematyczne nie mają dużych zasobów finansowych, dlatego tak istotna jest możliwość wykorzystania w ofercie turystycznej np. starych chat czy garaży, które mogą służyć jako miejsca do przeprowadzenia warsztatów, muzea tematyczne itp.

- **specjalizacja**

Aby wieś była wiarygodna, przyciągała nowych gości ważna jest jej specjalizacja. Istotne jest, aby temat przewodni był ciekawy i nawiązywał, o ile to możliwe, do charakterystyki miejsca, aby był oryginalny. Jeżeli z różnych powodów brakuje tematu, który mógłby być dominujący i zachęcić turystów do wizyty, można go pożyczyć od innych wsi. Nie trzeba płacić za „pożyczenie” specjalizacji jak to ma miejsce w przypadku biznesów komercyjnych. Wsie, które mają wspólne tematy często ze sobą współpracują, wymieniają się doświadczeniami, pomysłami. Nie stanowią dla siebie konkurencji, ponieważ często dzieli

je spora odległość, a mimo tej samej czy podobnej tematyki różnią się sposobem jej przedstawienia, ofertą warsztatów, atrakcji.

- **temat przewodni**

Temat powinien być wiarygodny, spójny z całą ofertą, np. w wiosce chlebowej zawsze można kupić świeżo pieczony chleb, w wiosce mydlarskiej dostępne są mydła. Gość, który odwiedza wieś tematyczną powinien od razu poczuć, odgadnąć, że znajduje się w takiej, a nie innej wsi. Mieszkańcy wsi powinni się utożsamiać z tematem, dopasowywać wystrój swoich gospodarstw, swoich strojów do tematu wiodącego.

- **przeżycia**

Osoby odwiedzające wybraną wioskę tematyczną nie przyjeżdżają tylko, żeby kupić sobie pamiątki, zrobić zdjęcie i wrócić do domu. Decydując się na wizytę w takim miejscu oczekują czegoś więcej, przyjeżdżają, żeby po emocje, nowe wrażenia, doznania. Chcą na te parę godzin stać się częścią wsi, przenieść się w świat oferowany przez wieś, oderwać od rzeczywistości, a niekiedy wyruszyć w sentymentalną podróż do przeszłości. Powodzenie i atrakcyjność wsi nie może być zbudowana jedynie na możliwości zakupu chleba, miodu czy mydła, trzeba zaoferować coś wyjątkowego: warsztaty, przedstawienie, grę terenową, własnoręczne wypiekanie chleba, dojenie kóz, wejście w życie wsi. Goście po wyjeździe powinni mieć o czym opowiadać innym osobom, powinni mieć co wspominać, powinni chcieć wrócić w to miejsce kolejny raz.

Idea tworzenia wiosek tematycznych jest atrakcyjną alternatywą dla tradycyjnego produktu turystycznego. Wioski te niosą ze sobą wiele korzyści zarówno dla społeczności lokalnej, jak i dla odwiedzających je turystów. Wioski tematyczne mogą powstawać na obszarach, które posiadają skromniejszy potencjał turystyczny i mniejsze szanse na rozwój oraz na obszarach, które są turystycznie bardziej rozwinięte. W pierwszym przypadku ich powstawanie może znacząco przyczynić się do zdecydowanego awansu rozwojowego i cywilizacyjnego. W drugim natomiast podnosi atrakcyjność i powoduje wzrost dochodów z turystyki.

Rosnąca popularność wsi, które postanowiły aktywnie działać dla poprawy swojego bytu może stać się inspiracją dla innych do tworzenia atrakcyjnych tematycznie miejsc i do rozwoju osobistego oraz całych wspólnot.

Źródła:

Idziak, W. (2008). Wymyślić wieś od nowa: wioski tematyczne. Koszalin: Alta Press. ISBN 9788392501060

Idziak, M. (2013). Wioski tematyczne w Polsce w latach 1997–2013 [online, dostęp: 2016-06-28]. Dostępny w Internecie:
<http://www.wioskitematyczne.org.pl/files/Wioski%20tematyczne%201997%20-%202013.pdf>.

Sala, K. (2016). Wioski tematyczne jako przykład innowacyjności w turystyce wiejskiej. Zeszyty Naukowe Małopolskiej Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Tarnowie, t. 30, nr 2, czerwiec 2016

https://brief.pl/wsie_tematyczne_w_polsce_wywiad/ (stan na dzień 26.08.2020r.)

<http://witrynawiejska.org.pl/przesiebiorczosc/wioski-tematyczne/item/52518-dlaczego-warto-tworzyc-wioski-tematyczne> (stan na dzień 26.08.2020r.)

<http://witrynawiejska.org.pl/przesiebiorczosc/wioski-tematyczne/item/21631-podstawy-sukcesu-wsi-tematycznych> (stan na dzień 26.08.2020r.)